

Учешће младих и омладинске политике О ИСТРАЖИВАЊУ

Ово истраживање је спроведено у оквиру пројекта „Млади јахачи“ (оригинални назив пројекта „Youth Riders“), који спроводи Слободни омладински центар из Видина, Бугарска, у сарадњи са Друштвом за развој деце и младих - Отворени клуб из Ниша, Србија и Удружењем за локални развој „Каменица“ из Каменице, Србија. Пројекат се кофинансира од стране Европске уније кроз Интеррег-ИПА Програм прекограничне сарадње Бугарска-Србија. Пројекат је усмерен ка јачању интеграције и социјално-економског развоју у Бугарско-српском пограничном региону, кроз изградњу капацитета и подстицање сарадње у областима омладинског рада и омладинских политика.

Истраживање има за циљ да утврди тренутно стање и идентификује потребе у погледу омладинске политике и учешћа младих у Србији, са посебним акцентом на погранични регион, који обухвата 7 пограничних округа у Србији (Борски, Зајечарски, Топлички, Нишавски, Пиротски, Јабланички и Пчињски). Поред утврђивања стања и потреба, истраживање је усмерено и на идентификовање омладинских ресурса и активности у пограничном региону.

У оквиру истраживања анализирана су релевантна документа која се односе на омладинску политику (закони, стратегије, акциони планови) и спроведено је теренско истраживање на нивоу целе пограничне области. Кроз анализу релевантних и јавно доступних докумената, истраживање даје општи преглед европске омладинске политике и омладинске политике у Србији са освртом на национални институционални и правни оквир. Налази теренског истраживања дају преглед стања и праксе у области омладинске политике и активизма на локалном и регионалном нивоу у пограничној области. Теренско истраживање спроведено је у 10 градова (Бор, Зајечар, Књажевац, Алексинац, Ниш, Пирот, Прокупље, Лесковац, Врање и Бујановац) из 7 пограничних округа и у њему су учествовали представници локалних самоуправа, локалних омладинских организација и организација цивилног друштва које раде са младима и за младе, као и сами млади.

У оквиру анализе налаза из теренског истраживања омладинске политике и учешћа младих у пограничном региону, коришћено је 11 индикатора (националне)

омладинске политике који су преузети од Савета Европе. Индикатори су детаљно разрађени од стране Европског омладинског форума и у целости су повезани са европским приоритетима у раду са младима.

ИНДИКАТОРИ НАЦИОНАЛНЕ ПОЛИТИКЕ ЗА МЛАДЕ САВЕТА ЕВРОПЕ

Индикаторе за развој националне стратегије и политике за младе представила је Управа за омладину и спорт Савета Европе, а Усвојио и додатно разрадио Европски форум младих. Европски форум младих је платформа коју чине 91 међународна невладина организација и национални омладински савет, препознат као партнер Савета Европе и Европске уније у области рада са младима.

Ових 11 индикатора националне политике за младе одабрани су као адекватни за сврху овог истраживања, јер су добро повезани са циљем истраживања усмереног ка активизму и партиципацији младих у креирању политика, јер могу омогућити препознавање младих као партнера у процесу израде националне стратегије и политике за младе, али и као адекватан инструмент за лобирање омладинских организација које се залажу за проактивне омладинске политике.

Индикатори наглашавају младе људе као важан ресурс, а не као проблем који треба решавати. Такав приступ фокусиран је на дугорочна решења кроз која се идентификују потребе младих и развијају политике које имају за циљ да омогуће младима да остваре свој пуни потенцијал као грађани, насупрот често коришћеном „ад-хоц“ приступу омладинској политици који је по природи краткорочан и усмерен на решавање тренутних, „горућих“ проблема.

Ови индикатори представљају препоручене елементе сваке националне стратегије за младе, али се могу примењивати и на регионалном и на локалном нивоу. Индикаторе не треба посматрати као коначне, јер свака стратегија за младе мора бити израђена у складу са реалним потребама младих и мора бити у складу са националним контекстом и стањем у заједници.

Индикатори националне омладинске политике могу се користити приликом процене тренутног стања омладинске политике, али је потребно учинити додатне напоре и осмислити адекватне механизме за мерење учинка. Без добрих, одговарајућих механизма за мерење учинка, евалуација индикатора би била

немогућа. Овај проблем је већ препознат и од стране Управе за омладину и спорт Савета Европе¹.

Коришћени индикатори за развој националне стратегије и политике за младе су:

1. Неформално образовање
2. Стратегија образовања за рад са младима
3. Законодавство о омладини
4. Буџет
5. Стратегија информсања
6. Развој стратегије на свим нивоима управљања
7. Истраживање о омладини
8. Учешће (партиципација) младих
9. Сарадња ресорних министарстава
10. Иновативност
11. Саветодавни омладински органи

ЕВРОПСКА ОМЛАДИНСКА ПОЛИТИКА

Будућност Европе зависи од младих². У складу са том тврдњом, млади представљају један од приоритета социјалне визије Европске уније, као група становништва која представља важан ресурс за целокупно друштво и који може бити употребљен зарад постизања виших социјалних циљева. Стога је неопходно обезбедити младим људима једнаке могућности за развој знања, вештина и компетенције за њихово учешће у свим аспектима друштва.

Европска омладинска политика се заснива на следећим стратешким документима:

Европски пакт за младе (2005) који служи за промоцију могућности за развој знања, покретљивости, запошљавања и социјално уључивање младих.

¹ www.coe.int/youth

² Европска стратегија за младе, април 2009. године, Брисел

Резолуција (2009/С 311/01) односно обновљени оквири европске партиципације у омладинским питањима (2010-2018), у којој су као општи циљеви постављени: стварање једнаких могућности за све младе у области образовања и на тржишту рада, промовисање активног грађанског учешћа и позиције младих, социјалне инклузије и солидарности.

Стратегија ЕУ за инвестирање у младе и мобилизација њиховог потенцијала (2009), усмерена је ка стварању већих могућности за младе у области образовања и за радно ангажовање, побољшање приступа и учешћа свих младих у друштвеном животу као и промоција узајамне солидарности између локалних власти и младих.

Европска повеља о учешћу (партиципацији) младих у локалном и регионалном животу, преузета од Конгреса локалних и регионалних власти Савета Европе (ревидирана у 2003 години).

Резолуција ЦМ/Рес (2008) 23 о омладинској политици Савета Европе која поставља три основна приоритета за будуће политике и деловања Савета Европе усмерених ка младима: Људска права и демократија, заједнички живот у различитим друштвима, социјална инклузија младих.

На нивоу Европске уније успостављен је отворени метод координације (ОМК) у омладинској политици у оквиру којег земље чланице креирају приступе у области омладинске политике, ради усклађивања националних политика, постизања заједничких циљева и размене добрих пракси.

Република Србија као земља кандидат за чланство у Европске Уније, дужна је да у процесу приступања усклади националну омладинску политику са политикама Европске Уније.

ОМЛАДИНСКА ПОЛИТИКА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

ОПШТИ ПРЕГЛЕД

Омладина или млади у Републици Србији су сва лица лица од навршених 15 година до навршених 30 година живота. Према подацима последњег званичног пописа становништва спроведеног 2011. године, на територији Србије живи

1.322.021 младих, који чине 18,4% укупне популације која броји 7.186.862 становника. Већи део младе популације живи у градским насељима, тачније 809.613 или 61,3% од укупног броја младих, док у сеоским насељима живи 512.408 или 38,7%. У полној структури има незнатно више мушкараца, 677.110 или 51,2%, док је жена 644.911 или 48,8% од укупне популације младих.

Укупан број младих се у последњем међупописном периоду (период између пописа становништва 2002. - 2011. године) смањило за 190.625, односно за 13%. Тренд смањења броја младих дуго је присутан и све су индиције да ће се тај тренд наставити и у наредном периоду, с обзиром на степен емиграције младих, који је међу највишима у Европи, али и на негативни ниво природног прираштаја, који је далеко испод нивоа природне репродукције.

У прилог тренду великог одлива младих иде и податак добијен из истраживања ставова младих, да чак две трећине младих размишља о напуштању земље и одласку у иностранство. Економски разлози и непостојање могућности за запошљавање најдоминантнији су разлози због којих млади одлазе или размишљају о одласку из Србије. У прилог томе иде стопа незапослености младих, која према анкети о радној снази из другог квартала 2016. године износи 36%, уз податак да многи високо образовани млади на запослење чекају више од две године.

Погранична област према Бугарској се посебно истиче када су у питању негативни демографски трендови, који се одликују slabим рађањем, али и израженом стопом одлива младог становништва. Одлив младог становништва усмерен је првенствено ка већим регионалним центрима, који пружају боље могућности за школовање и запошљавање, али није занемарљив ни степен емиграције ка земљама западне Европе.

У 7 пограничних округа према Бугарској укупно живи 210.597 младих, од 15 до 30 година старости, према подацима пописа становништва из 2011. године. Укупан број младих се у односу на претходни попис становништва из 2002 године смањило за чак 18%, или за 47.585 становника.

Округ	Број младих (15-30) по попису из 2002. године	Број младих (15-30) по попису из 2011. године	Однос кретања броја младих 2002-2011.
Борски	27492	20764	-24%
Зајечарски	22782	18448	-19%

Нишавски	73813	68258	-8%
Пиротски	18568	15419	-17%
Јабланички	47439	39904	-16%
Пчињски	49185	31425	-36%
Топлички	18903	16379	-13%
Укупно	258182	210597	-18%

Смањење броја младих бележи се у сваком од 7 пограничних округа, а најизраженији је у Пчињском и Борском округу, где се укупан број младих смањило за чак 36%, односно за 24% у последњем међупописном периоду. Највећи број младих живи у Нишавском округу, који уједно бележи најмање смањење броја младих чији се укупни број смањило за 8% у последњем међупописном периоду, што је и очекивано уколико се узме у обзир да је Ниш центар региона и универзитетски центар који акумулира велики број младих из целог пограничног региона.

Све ово указује на неопходност организоване акције усмерене на побољшање генералног положаја младих у пограничном региону, кроз стварање подстицајних услова за живот и развој младих у овом делу Србије, а омладинска политика и активизам младих свакако морају бити приоритизовани у том процесу.

У наставку ћемо дати детаљан приказ институционалног и правног оквира на националном нивоу, као и анализу омладинске политике у пограничном региону са Бугарском.

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ И ПРАВНИ ОКВИР

Омладина или млади, налазе се под надлежношћу Министарства омладине и спорта Владе Републике Србије (МОС), формираног маја 2007. године. Сектор за омладину у оквиру МОС задужен је за побољшање положаја и унапређење квалитета живота младих. Делатност Сектора за омладину дефинисана је чланом 17. став 1. Закона о министарствима и односи се на изградњу целовите, свеобухватне и међусекторске омладинске политике.

Деловање Сектора за омладину је између осталог усмерено на стварање институционалног и правног оквира за спровођење омладинске политике. У том

погледу, Сектор за омладину је од оснивања радио на доношењу стратешких докумената и пратећих акционих планова из области омладине, Закона о младима, усклађивању прописа који се тичу омладинске политике са стандардима ЕУ, континуираној међународној сарадњи са релевантним институцијама и организацијама, потписивању различитих билатералних споразума, али и на спровођењу истраживања различитих друштвених појава у вези са младима. Поред наведеног, активности Сектора за омладину биле су усмерене на јачање капацитета младих да се организују, удружују и учествују у друштвеним токовима, али и на подстицање развоја омладиске политике на локалном нивоу.

Приоритети Сектора за омладину³ су:

- Системско праћење спровођења циљева Националне стратегије за младе и активности планираних акционим планом на годишњем нивоу;
- Спровођење Закона о младима и рад Савета за младе;
- Стварање услова за унапређење запошљивости и запослености младих;
- Јачање капацитета удружења младих и координатора канцеларија за младе;
- Подршка оснивању и раду локалних канцеларија за младе у свим заинтересованим јединицама локалне самоуправе;
- Подршка оснивању и раду Националне Асоцијације Локалних Канцеларија за младе;
- Осигурање квалитета рада са младима и увођење стандарда у рад канцеларија за младе и компетенције координатора;
- Учешће у програмима за младе Европске комисије и Савета Европе и повећање мобилности младих;
- Подршка младима за активно учешће у доношењу одлука;
- Правовремено и свеобухватно информисање младих;
- Наставак рада Фонда за младе таленте Републике Србије.

Кључна документа Владе Републике Србије на основу којих МОС ради на систематском побољшању положаја младих јесу **Закон о младима, Национална стратегије за младе за период од 2015. до 2025. године и Акциони план за спровођење Националне стратегије за младе за период од 2015. до 2017. године.**

³ Информатор о раду, Министарство омладине и спорта Влад Републике Србије, Београд, октобар 2016. године

Законски оквир

Закон о младима⁴ донет је јула 2011. године, а почео је да се примењује јануара 2012. године и представља кључни документ којим се уређују мере и активности у области омладинског сектора које предузимају држава, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе. Циљ закона је стварање услова за подршку младима у организовању, друштвеном деловању, развоју и остваривању потенцијала на личну и друштвену добробит. Надзор спровођења Закона о младима врши МОС.

Усвајањем Закона о младима створен је одржив институционални оквир за спровођење омладинске политике и регулисане су многе области и питања која су до сада била само делимично обухваћена прописима. Закон о младима заснива се на дефинисању оквира и услова за подршку младима у организовању, друштвеном деловању, развоју и остваривању потенцијала на личну и друштвену добробит, дефинисању структуре омладинског сектора, како на државном тако и невладином нивоу, са јасним дефинисањем надлежности, права, обавеза и одговорности у зависности од одговарајућег нивоа, афирмацији аутономије омладинских удружења, удружења за младе, савеза и кровних савеза.

Закон се састоји од седам поглавља која се односе на:

- Основне одредбе закона;
- Националну стратегију за младе;
- Удружења која спроводе омладинске активности;
- Савет, канцеларије и агенције за младе;
- Финансирање програма и пројеката од јавног интереса у областима омладинског сектора;
- Надзор над спровођењем закона;
- Прелазне и завршне одредбе.

У поглављу са **основним одредбама**, закон дефинише: омладинску политику, субјекте омладинске политике, омладински сектор, омладинске активности, омладински рад и неформално образовање; који су директно у фокусу нашег истраживања.

⁴ Закон о младима доступан је на званичном веб сајту Министарства омладине и спорта Републике Србије на следећем линку: https://www.mos.gov.rs/public/ck/uploads/files/Dokumenta/Omladina/yakoni-i-strateska-dokumenta/8_%20Zakon_o_mladima.pdf

Према Закону о младима, **омладинска политика** обухвата и подразумева све мере и активности државних органа, установа, удружења и других субјеката које су усмерене на побољшање и унапређивање положаја младих. Омладинску политику у областима омладинског сектора спроводи МОС, кроз имплементацију Националне стратегије за младе и других програмских докумената из области омладинске политике и координисањем активности на њиховом спровођењу. **Субјекти омладинске политике** су: Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе као носиоци омладинске политике, установе, удружења која спровode омладинске активности и други субјекти који учествују у спровођењу омладинске политике.

Омладински сектор обухвата све области у којима се обављају омладинске активности, а које су дефинисане општим циљевима Националне стратегије за младе.

Омладинске активности представљају различите активности у областима омладинског сектора које спровode млади или субјекти омладинске политике и које су усмерене ка унапређивању положаја младих и њиховом оснаживању за активно учешће у друштву на личну и друштвену добробит.

Омладински рад представља онај део омладинских активности које се организују са младима и за младе, заснивају се на неформалном образовању, одвијају се у оквиру слободног времена младих и предузимају се ради унапређивања услова за лични и друштвени развој младих у складу са њиховим потребама и могућностима и уз њихово добровољно учешће.

Неформално образовање младих јесте скуп организованих и младима прилагођених образовних активности које нису предвиђене системом формалног образовања, заснованих на потребама и интересовањима младих, принципима добровољног и активног учешћа младих у процесу учења и промоцији демократских вредности, кроз које млади стичу компетенције неопходне за развој личних потенцијала, активно учешће у друштву и бољу запошљивост.

У делу са основним одредбама, Закон даље дефинише основна начела, и то:

- Начело подршке младима;
- Начело једнакости и забране дискриминације;
- Начело једнаких шанси;

- Начело јачања свести о значају младих и њиховој друштвеној улози;
- Начело активног учешћа младих;
- Начело одговорности и солидарности младих.

Друго поглавље Закона о младима се односи на **Националну стратегију за младе**, коју на предлог МОС, доноси Влада Републике Србије и којом се уређује: активно учешће младих у друштвеном животу, обезбеђивање остваривања права младих на једнаке шансе, информисање младих, подстицање и вредновање толеранције, демократије, изузетних постигнућа младих, подстицање и развијање формалног и неформалног образовања, подстицање и стимулирање запошљавања и samozapošljavanja младих и омладинског предузетништва, унапређење безбедности младих, одрживог развоја и здраве животе средине, очување и унапређивање здравља младих и друге активности и области од значаја за младе.

Према закону, Стратегија се доноси на период од десет година и у припреми стратегије учествују млади, МОС, министарства надлежна за посебне области у омладинском сектору и сви други субјекти омладинске политике. МОС усмерава и прати спровођење Стратегије на локалном нивоу.

Средства за реализацију Стратегије обезбеђују се у буџету Републике Србије, као и у буџету аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе и из других извора, у складу са законом. У складу са Стратегијом, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе утврђују акционе планове за спровођење Стратегије на својој територији и у свом буџету обезбеђују средства за реализацију тих планова. Аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе достављају на захтев МОС, а најмање једном годишње, извештај о спровођењу акционог плана за спровођење Стратегије на својој територији.

Удружења која спроводе омладинске активности дефинисана су у трећем поглављу Закона о младима. Ради обављања омладинских активности, унапређења услова за лични и друштвени развој младих према њиховим потребама и могућностима и укључивања младих у друштвени живот заједнице и њиховог информисања могу се оснивати удружења младих и удружења за младе, у складу са законом којим се уређује оснивање и правни положај удружења. Удружења се уписују у регистар којим води надлежни орган.

У складу са Законом о младима донет је Правилник о садржини и начину вођења Јединствене евиденције удружења младих, удружења за младе и

њихових савеза. У Јединствену евиденцију уписују се подаци о удружењима, односно савезима, као и о њиховим заступницима, а МОС обезбеђује јавну доступност одређених података. До 1. децембра 2015. године у Јединствену евиденцију удружења младих, за младе и њихових савеза уписано је укупно 1086 удружења и савеза.

Удружење младих је удружење које је уписано у регистар и делује у складу са законом којим се уређује оснивање и правни положај удружења, а чије чланство чини најмање две трећине младих и чији су циљеви или област остваривања циљева усмерени на младе, у складу са Законом о младима. **Удружење за младе** је свако друго удружење које је уписано у регистар и делује у складу са законом којим се уређује оснивање и правни положај удружења, а чији су циљеви или област остваривања циљева, поред осталог, усмерени и на младе, у складу са Законом о младима. Млади могу да се удружују и у неформална удружења чији су циљеви или област остваривања циљева усмерени на младе. Сва регистрована удружења младих и удружења за младе могу се, ради остваривања заједничких циљева и интереса, удруживати у савезе чији су циљеви и област остваривања циљева усмерени на младе. Статус кровног савеза стиче онај савез у који се удружи најмање 60 регистрованих удружења која имају седиште на територији најмање две трећине управних округа у Републици Србији и најмање две године спроводе омладинске активности у више јединица локалне самоуправе и који окупља најмање 2000 индивидуалних, једном уписаних, чланова од којих је најмање две трећине младих. Кровни савез представља и заступа интересе својих чланова, предлаже кандидате за Савет за младе и учествује у процесу израде и спровођења Стратегије за младе и других докумената из области омладинске политике. МОС води јединствену евиденцију удружења и савеза на основу података органа надлежног за њихову регистрацију и података које достављају удружења, ради организованог и систематског праћења стања у областима омладинског сектора и праћења спровођења омладинске политике.

Четврто поглавље Закона о младима односи се на **Савет за младе, Канцеларију за младе и Агенцију за младе**. Влада на предлог МОС образује **Савет за младе** као саветодавно тело које подстиче и усклађује активности у вези са развојем, остваривањем и спровођењем омладинске политике и предлаже мере за њено унапређивање. Савет за младе чине представници органа државне управе у чијем су делокргу области од интереса за младе, покрајинског органа управе надлежног за питања младих, удружења и савеза младих, канцеларија за младе, заједнички представник националних савета националних мањина и угледни

стручњаци. Најмање једну трећину чланова Савета за младе чине представници младих из удружења и савеза за младе.

У складу са Законом о младима, у јануару 2014. године образован је Савет за младе који чини 24 члана.

Поред националног Савета за младе, могу се оснивати покрајински, градски и општински савети за младе, које оснивају надлежни органи аутономне покрајине и локалне самоуправе. Ради обезбеђивања услова за активно укључивање младих у живот и рад друштвене заједнице, оснаживања младих, пружања подршке организовању различитих друштвених активности младих, учењу и креативном испољавању потреба младих, локална самоуправа може основати **канцеларију за младе**. Канцеларија за младе финансира се из буџета локалне самоуправе, као и из других извора у складу са законом.

Локалне канцеларије за младе представљају локални сервис младих у оквиру јединица локалне самоуправе који има кључну улогу у спровођењу Националне стратегије за младе на локалном нивоу. Пре оснивања Министарства омладине и спорта, маја 2007. године, у Републици Србији било је пет локалних канцеларија за младе, децембра 2007. било их је седам, док је почетком 2016. године било 158 отворених локалних канцеларија за младе, од којих је активно радило 139.

За реализацију програма за младе, а у складу са програмима Европске уније који се односе на младе, може се образовати и **агенција за младе**, у складу са посебним законом.

Седмо поглавље детаљно дефинише **Финансирање програма и пројеката од јавног интереса у областима омладинског сектора**. Према закону, у буџету Републике Србије обезбеђују се средства за финансирање програма и пројеката од јавног интереса у областима омладинског сектора којима се:

- обезбеђују услови за развој и унапређивање омладинских активности кроз подстицање младих да активно учествују у друштвеним токовима;
- подстичу удружења младих, удружења за младе и савези да учествују у спровођењу омладинских активности и остваривању циљева Стратегије за младе;

- млади информису о питањима од значаја за младе и издају публикације од значаја за младе;
- подстиче каријерно вођење и саветовање младих и организују обуке, семинари и манифестације од значаја за запошљавање, samozapošljavanje и предузетништво младих;
- подстиче неформално образовање младих у областима омладинског сектора и развија квалитет неформалног образовања младих;
- врши друштвено оснаживање младих, нарочито кроз подстицање волонтеризма и омладинског рада и изградњу капацитета удружења младих;
- млади подстичу за активно и квалитетно провођење слободног времена, неговање здравих и безбедних стилова живота, као и за задовољавање потреба младих у области културе;
- подстиче активност младих у областима омладинског сектора на локалном нивоу кроз подршку реализацији локалних акционих планова за младе и програма и пројеката локалних канцеларија за младе;
- спроводе истраживања о положају и потребама младих у Републици Србији;
- реализује и афирмише међународна сарадња у областима омладинског сектора;
- пружа подршку младим талентима кроз награђивање, стипендирање и усавршавање ученика и студената.

Закон регулише услове за финасирање и суфинасирање програма и пројеката од јавног интереса у области омладинског сектора које спроводе:

- удружења младих;
- локалне самоуправе;
- установе, научноистраживачки институте и друга правна лица са седиштем у Србији.

У складу са Законом о младима донет је Правилник о финансирању и суфинансирању програма и пројеката од јавног интереса у областима омладинског сектора којим се уређују поступци евидентирања одговарајућих удружења и савеза и доделе финансијских средстава намењених реализацији њихових активности. Први конкурс објављен је септембра 2007. године, чији су приоритет били програми за ојачавање омладинских организација и удружења која се баве младима. Од 2008. године, редовни годишњи конкурси служе као инструмент за спровођење Националне стратегије за младе, а од 2012. године ступањем на снагу Закона о младима и Правилника о

финансирању и суфинансирању програма и пројеката од јавног интереса у областима омладинског сектора, Министарство финансира програме и пројекте од јавног интереса у областима омладинског сектора који су наведени у Закону о младима, а који су усмерени ка остваривању циљева Националне стратегије за младе. Од свог оснивања до 2016. године, кроз додације невладиним организацијама, МОС је доделило више од 1,5 милијарде динара (око 12.195.100 еура) за реализацију 1.164 пројекта.

Стратешки оквир

Након формирања МОС-а 2007. године израђења је прва Национална стратегија за младе⁵ (НСМ) за период од 2008. до 2014. године, као и Акциони план за спровођење стратегије који је донет 2009. године. У 2014. години започет је процес израде нове, друге по реду, НСМ. Кроз рад Радне групе од 53 члана (представника свих релевантних државних органа и институција, представника удружења младих, за младе и њихових савеза) и након одржавања 15 округлих столова и 5 трибина у оквиру јавне расправе и учешћа више од 2.000 младих, израђена је НСМ за период од 2015. до 2025. године. Након доношења стратегије усвојен је и Акциони план за спровођење НСМ⁶ за период од 2015. до 2017. године.

НСМ представља кључни механизам остваривања, координације и унапређења омладинске политике којим се ствара подржавајућа средина у којој се иницијативе младих подстичу и уважавају. У НСМ Република Србије препознаје младе и њихову посебну улогу у друштву, обзиром да млади представљају садашњост и будућност друштва, ресурс иновација и покретачку снагу друштва. НСМ утврђује основне принципе и правце деловања и очекиване резултате деловања свих субјеката омладинске политике ка унапређењу друштвеног

⁵ Национална стратегија за младе за период 2015. - 2025. године доступна је на званичном веб сајту Министарства омладине и спорта Републике Србије на следећем линку: <https://www.mos.gov.rs/public/ck/uploads/files/Dokumenta/Omladina/zakoni-i-strateska-dokumenta/Nacionalna%20strategija%20za%20mlade%20-%20SR.pdf>

⁶ Акциони план за спровођење НСМ за период од 2015. до 2017. године доступан је на званичном веб сајту Министарства омладине и спорта Републике Србије на следећем линку: <https://www.mos.gov.rs/public/ck/uploads/files/Dokumenta/Omladina/zakoni-i-strateska-dokumenta/Akcioni%20plan-NSM-2015-2017.pdf>

положаја младих и стварању услова за остваривање права и интереса младих у свим областима.

МОС је надлежно за координацију, развој и унапређење омладинске политике, реализацију политике и НСМ и других националних планова и програма који се тичу младих. Праћење и спровођење НСМ врши Радна група коју формира Влада Републике Србије и чији су задаци предлагање мера ради усклађивања активности на спровођењу НСМ према утврђеном акционом плану за спровођење НСМ, праћење реализације НСМ и учешће у евалуацији и припреми годишњих извештаја за Владу о реализацији НСМ. Стручну и административно – техничку подршку Радној групи пружа МОС. У зависности од врсте и нивоа на коме се реализују активности, МОС директно прати активности које се реализују на националном нивоу и за чију је реализацију непосредно одговорно, док активности које се реализују на локалном нивоу, које непосредно реализују друга ресорна министарства, институције и организације, МОС прати посредно, преко извештаја.

Визија НСМ је да су млади активни и равноправни учесници у свим областима друштвеног живота који у потпуности развијају свој потенцијал и доприносе личном и друштвеном развоју и добробити. Млади имају подршку друштва, стварају боље услове за живот и развој потенцијала, и активно доприносе општем напретку друштва.

Основни **принципи** НСМ су:

- Подршка личном и друштвеном оснаживању младих;
- Поштовање људских и мањинских права, равноправност и забрана дискриминације;
- Једнаке шансе за све;
- Значај младих и њихове друштвене улоге;
- Активно учешће младих и сарадња;
- Друштвена одговорност и солидарност.

НСМ има девет **стратешких циљева**:

- запошљивост и запосленост младих жена и мушкараца;
- квалитет и могућности за стицање квалификација и развој компетенција и иновативност младих;
- активно учешће младих жена и мушкараца у друштву;

- здравље и благостање младих жена и мушкараца;
- услови za развијање безбедносне културе младих;
- подршка друштвеном укључивању младих из категорија у ризику од социјалне искључености;
- мобилност, обим међународне сарадње младих и подршка младим мигрантима;
- систем информисања младих и знање о младима;
- коришћење и учешће младих у креирању културних садржаја.

Индикатори за праћење степена реализације, период реализације, ниво реализације, учесници процеса реализације, извори верификације индикатора специфичних циљева и активности и потребна средства за реализацију одрђени су у Акционом плану за спровођење стратегије.

Акционим планом за спровођење националне стратегије за младе утврђене су активности за период 2015. - 2017. година и дата је детаљна пројекција трошкова. Акциони план треба да помогне свим органима, организацијама, институцијама и појединцима и свим другим заинтересованим субјектима да реализују циљеве НСМ. У складу са тим, Акциони план прецизно утврђује улоге, одговорности носилаца реализације, као и институционалне механизме који треба да омогуће постизање жељених резултата и остваривање општих стратешких циљева из НСМ.

Укупна планирана средства за период од три године (2015-2017. године) износе 6.034.369.460 динара (око 49.059.914 еура), од којих 3.865.064.460 динара (око 31.423.288 еура) чине буџетска средства, а 2.169.305.000 динара (око 17.636.626 еура) су средства из осталих извора. Овом износу се додају и средства опредељења за релализацију мера активне политике запошљавања, као и средства намењена за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом, које није могуће приказати тачним износом, по старосним групама.

За потребе овог истраживања најзначајнији је стратешки циљ који се односи на унапређење активног учешћа младих жена и мушкараца у друштву, па ће овај стратешки циљ у наставку бити детаљно представљен са свим специфичним циљевима, очекиваним резултатима и активностима.

У области активизма и активног учешћа младих тежиће се остварењу 4 специфична циља која су усмерена на:

1. Унапређење правног и политичког окира за укључивање перспективе младих жена и мушкараца у учешће младих у процесима доношења одлука и развоју политика за младе.

Очекивани резултат: Организације и институције препознају младе и различите категорије младих као посебну групу са својим правима и потребама.

Активности:

- Израдити свеобухватну анализу правног и политичког оквира и праксе за учешће младих на националном, покрајинском и локалном нивоу;
- Дефинисати законску обавезу свих институционалних актера да у развоју својих политика уврсте перспективе младих и представнике младих;
- Формулисати критеријуме за родно осетљиво праћење развоја политика у којима су уврштене перспективе младих и представници младих;
- Обезбедити адекватну заступљеност (процент места) и ниво учешћа младих како би се постигла равноправност младих у процесима и телима;
- Извршити измене и допуне Закона о младима како би се унапредило правно препознавање младих и укључивање перспективе младих у развој јавних политика.

Очекивани резултат: Организације и институције креирају своју политику и посебне планове узимајући у обзир перспективе младих и укључујући младе.

Активности:

- Подржати функционално и активно укључивање представника младих у рад и одлучивање јавних институција и организација на равноправној основи;
- Развити смернице за омадинско и родно одговорно буџетирање на свим нивоима;
- Развити стандарде и механизме избора младих за учешће у процесима доношења одлука и развоја политика, укључујући афирмативне мере за учешће мање заступљеног пола.

Очекивани резултат: Јединице локалне самоуправе креирају политику за младе на основу реалних потреба младих на локалном нивоу и доступних ресурса за рад са младима

Активности:

- Развити смернице за субјекте омладинске политике на локалном нивоу за укључивање перспективе младих које садрже и родну перспективу и перспективу осетљивих група младих, у развојне процесе и политике;
- Подржати израду, реализацију, праћење и евалуацију локалних акционих планова уз активно учешће младих у процесима и одлукама;
- Укључити младе мушкарце и жене на равноправној основи у процес развоја, имплементације, праћења и евалуације локалних акционих планова;
- Унапредити смернице за улогу, надлежности и правни статус канцеларија за младе и компетенције особа које руководе канцеларијама за младе.

2. Успостављање услова за изградњу капацитета и синергију у раду субјеката омладинске политике и одрживи развој и укључивање већег броја младих удружења која спроводе омладинске активности

Очекивани резултат: Развијени механизам координације процеса и изградње капацитета субјеката омладинске политике за реализацију НСМ

Активности:

- Унапредити административне и оперативне капацитете и надлежности министарства за спровођење НСМ;
- Развити програме обуке субјеката омладинске политике за развој и реализацију омладинске политике и НСМ;
- Подржати развој капацитета младих да као изабрани представници младих учествују у процесима развоја политика и доношењу одлука на свим нивоима и на међународном нивоу;
- Обезбедити развој и реализацију Агенди за младе у оквиру министарстава којима се дефинишу активности које министарства реализују за младе;
- Подржати измену Закона о младима којом би се обезбедило редовно извештавање Савета за младе и јавности о напретку у спровођењу НСМ и Агенди за младе.

Очекивани резултат: Обезбеђена је подршка одрживом развоју удружења које спроводе омладинске активности.

Активности:

- Обезбедити редовно административно и програмско финасирање рада и репрезентативних савеза младих;

- Утврдити постојање свих јавних простора за младе (омладинска имовина) и ставити их у функцију младих и омогућити коришћење удружењима која спроводе омладинске активности за реализацију програма за младе.

Очекивани резултат: Успостављена је континуирана подршка програмима за спровођење активности укључивања младих у друштво.

Активности:

- Омогућити континуирано финансирање програма удружењ акоја спроводе омладинске активности који доприносе развоју друштва и омогућавају активно учешће младих;
- Подржати програме и развој знања и вештина омладинских активиста за ефективан допринос друштву кроз рад постојећих удружења која спроводе омладинске активности;
- Подржати активно укључивање младих из осетљивих група у рад удружења која спроводе омладинске активности и развој њихових компетенција;
- Обезбедити подршку представничким телима ученика и студената у развоју компетенција чланова и повећање брја ученика или студената који учествују у активностима представничких тела;
- Подржати активности канцеларија за младе усмерених на укључивање младих у друштво;
- Подржати активности мотивисања и развоја капацитета за укључивање младих жена и мушкараца у рад националних савета националних мањина;
- Подржати пограме мотивисања младих жена и мушкараца за учешће у политичком животу и изборним процесима.

Очекивани резултат: Изграђен је механизам подршке и мотивације субјеката омладинске политике за сарадњу и умрежавање и заједничке активности.

Активности:

- Подржати програме који омогућавају умрежавање субјеката омладинске политике и удруживање напора (синергију) на различитим нивоима и темама;
- Развити смернице и подржати активности размене искустава, преноса знања и вршњачке едукације у оквиру и између удружења која спроводе омладинске активности;
- Подржати развој и реализацију пројеката међународне сарадње.

Очекивани резултат: Унапређени су и иновирани приступи и комуникација удружења која спроводе омладинске активности са младима.

Активности:

- Развити смернице за иновативне начине укључивања младих у мотивисање за активно учешће, које укључује родну перспективу и подстицајне мере за осетљиве групе младих;
- Подржати развој нових начина комуникације и канала комуникације удружења која спроводе омладинске активности са младима, са циљем укључивања нових активних чланова.

3. Унапређење услова за волонтирање међу младима и за младе

Очекивани резултат: Обезбеђена подстицајна средина и подршка за развој волонтерских активности и волонтирање младих.

Активности:

- Подржати волонтерске активности удружења која спроводе омладинске активности, канцеларија за младе и неформалних омладинских група;
- Подржати укључивање младих волонтера у краткорочне и дугорочне волонтерске програме;
- Подстицати образовне, културне и спортске установе да препознају, подрже и вреднују волонтирање младих;
- Успоставити систем за препознавање и признавање вештина стечених волонтирањем при запошљавању и пратити његову ефикасност;
- Подстицати међугенерациску сарадњу и укључивање осетљивих група кроз волонтерске програме, пројекте и иницијативе;
- Подржати програме волонтирања у ванредним ситуацијама.

Очекивани резултат: Волонтирање младих је препознато и подржано у развоју.

Активности:

- Подржати формулисање политике волонтирања на националном нивоу, унапређење законског оквира за волонтирање и развој стандарда волонтерског рада;
- Развити родно осетљиве критеријуме за извештавање и мерење ефеката волонтирања.

Очекивани резултат: Оснажена удружења која спроводе омладинске активности и канцеларије за младе за спровођење волонтерских програма и пројеката.

Активности:

- Обезбедити примену стандарда волонтерског рада у активностима омладинских удружења која спроводе омладинске активности и канцеларија за младе;
- Подржати развој и рад волонтерских сервиса у оквиру удружења која спроводе омладинске активности и канцеларија за младе.

4. Повећању учешћа младих у заштити животне средине и одрживог развоја.

Очекивани резултат: Унапређене су могућности младих за учешће у процесима и одлукама о животној средини и одрживом развоју.

Активности:

Унапредити доступност информација о стању животне средине младима у сарадњи са субјектима омладинске политике.

Очекивани резултат: Обезбеђена је мултисекторска подршка програмима заштите животне средине и одрживог развоја које реализују субјекти омладинске политике.

Активности:

- Подржати координацију активности привредног сектора у правцу издвајања средстава за омладинске програме у области заштите животне средине;
- Подржати субвенционисање омладинских предузетничких идеја са компонентом заштите животне средине кроз промоцију обновљивих извора енергије, екотуризма и других облика зелене економије;
- Подржати активности заштите животне средине које реализују субјекти омладинске политике и укључивање младих у реализацију програма заштите животне средине и одрживог развоја које спроводе међународне организације.

АНАЛИЗА ОМЛАДИНСКЕ ПОЛИТИКЕ У ПОГРАНИЧНОМ РЕГИОНУ ПРЕМА БУГАРСКОЈ

МОС усмерава и прати спровођење НСМ на локалном нивоу. Тела, органи и организације задужени за младе на нивоу локалних самоуправа су савети за младе као скупштинска саветодавна тела, КЗМ, градски већник задужен за младе, као и удружења која спроводе омладинске активности. Потребно је утврдити које су услуге доступне младима на локалном нивоу које пружају институције и организације, и обезбедити подршку за развој, стандардизовање и одрживо финансирање постојећих и стварање нових услуга у сарадњи са МОС и другим министарствима. На овај начин би млади имали могућност квалитетног информисања, каријерног вођења и саветовања, запошљавања, волонтирања, неформалног образовања, социјалне заштите, здравствене заштите, превенције и саветовања, провођења слободног времена и других релевантних услуга. Концепт пружања услуга младима треба да се заснива на потребама корисника, стављајући у први план врсту и садржај услуга које могу одговорити на потребе различитих циљних група младих.

Анализа омладинске политике и активизма младих на нивоу пограничног региона према Бугарској извршена је кроз теренско истраживање у 10 градова из 7 пограничних округа. У истраживање су били укључени представници локалних самоуправа, представници омладинских организација и организација цивилног друштва које раде са младима или за младе и сами млади.

Кроз теренско истраживање није вршена процена квалитета и ефикасности политика, већ само анализа тренутног стања у погледу омладинских политика и активизма младих, како би се стекао објективни увид и дефинисале препоруке које ће даље бити коришћене за потребе пројекта „Млади јахачи“.

Неопходно је нагласити да у истраживање нису укључене све омладинске организације и организације које раде са младима и за младе из пограничног региона, већ само представници одабраних организација из Бора, Зајечара, Књажевца, Ниша, Алексинца, Пирота, Прокупља, Лесковца, Врања и Бујановца. Њихово пређашњи рад и вишегодишње искуство у раду са младима и за младе из различитих друштвених група, како на локалном тако и на националном нивоу, сматрано је релевантним критеријум приликом избора. У процесу истраживања, спроведени су интервјуи и анкетавање (попуњавање упитника) представника укупно 14 организација, односно удружења из наведених места. У овом делу је

важно још напоменути да услед непостојања јединствене националне базе омладинских организација није било могуће пронаћи податак о тачном броју организација на локалном нивоу у сваком округу, као ни информације о њиховом раду и буџету, па се подаци изнешени у овој анализи односе само на организације обухваћене теренским истраживањем.

У горе наведеним градовима, спроведени су интервјуи и анкетаирање представника локалне самоуправе, односно представника сектора за друштвене делатности у оквиру локалне самоуправе и представника локалне КЗМ.

У Књажевцу, Алексинцу и Нишу одржане су фокус групне дискусије са младима који су дали своје виђење стања и мишљење на тему омладинске политике и активизма младих у њиховим заједницама, али и на нивоу региона и државе.

Анализа индикатора омладинске политике

Као што је већ наведено у уводном делу, за анализу стања коришћено је 11 индикатора националне омладинске политике развијених од стране Савета Европе, а унапређених од стране Европског омладинског форума. У наставку је дат опис сваког индикатора и извршена је анализа налаза добијених кроз истраживање у односу на сваки индикатор.

Индикатор 1 - Неформално образовање

Иако је важно да се кроз политику усмерену на формално образовање створе адекватни услови за образовање младих на свим нивоима, од основношколског до универзитетског, омладинска политика треба бити усмерена и на стварање адекватних услова како би млади постали активни грађани који дају свој допринос развоју целе заједнице. У том смислу, посебан акценат се баца на неформално образовање, тачније на образовање изван формалног система образовања.

Важну улогу у области неформалног образовања имају омладинске организације цивилног друштва, удружења младих и омладинске иницијативе, као и организације цивилног друштва које раде са младима и за младе, кроз чији рад млади имају прилику да се активно укључе у процес дефинисања активности и одлучивања и развију своје капацитете и компетенције за активно учешће у друштву. Кроз адекватну и ефикасну омладинску политику држава треба да ради

на развоју и промовисању јаког невладиног омладинског сектора, који чине демократске, отворене и инклузивне организације и удружења младих.

Према Закону о младима, неформално образовање младих јесте скуп организованих и младима прилагођених образовних активности које нису предвиђене системом формалног образовања, заснованих на потребама и интересвањима младих, принципима добровољног и активног учешћа младих у процесу учења и промоцији демократских вредности, кроз које млади стичу компетенције неопходне за развој личних потенцијала, активно учешће у друштву и бољу запошљивост.

МОС на основу Закона о младима и у складу са Правилником о финансирању и суфинансирању програма и пројеката од јавног интереса у областима омладинског сектора објављивањем јавних годишњих конкурса финансира програме и пројекте омладинског сектора које спроводе удружења младих, удружења за младе и њихови савези. Први конкурс је објављен 2007. године, а приоритети овог конкурса били су усмерени на програме за јачање омладинских организација и удружења која се баве младима. Од 2008. године, редовни годишњи конкурси служе као инструмент за спровођење НСМ, а од 2012. године ступањем на снагу Закона о младима и Правилника о финансирању и суфинансирању програма и пројеката од јавног интереса у областима омладинског сектора, министарство финансира програме и пројекте од јавног интереса у областима омладинског сектора који су наведени у Закону о младима, а који су усмерени ка остваривању циљева НСМ. Од свог оснивања до 2016. године, кроз дотације невладиним организацијама, МОС је доделило око 12.195.100 еура за реализацију 1.164 пројекта. Важан услов за доделу средстава јесте да је удружење, односно организација уписана у Јединствену евиденцију удружења младих, удружења за младе и њихових савеза, коју води МОС. И локалне самоуправе могу да финансирају рад и активности удружења младих и удружења за младе, а који се износ издваја за удружења, одлучује локална скупштина и тај износ улази у годишњи локални буџет.

Закон о младима омладину препознаје као све особе од навршених 15 до навршених 30 година старости. У складу са тим, удружење младих је удружење које је уписано у регистар и делује у складу са законом којим се уређује оснивање и правни положај удружења, а чије чланство чини најмање две трећине младих и чији су циљеви или област остваривања циљева усмерени на младе, док је удружење за младе свако друго удружење које је уписано у регистар, а чији су

циљеви и област остваривања циљева, поред осталог, усмерени на младе. Закон даље предвиђа да се сва удружења младих и за младе могу удруживати у савезе ради остваривања заједничких циљева и интереса.

Пошто ће код овог индикатора бити речи и о волонтеризму и волонтерским програмима, важћно је поменути да је Закон о волонтирању усвојен 2010. године, али оно што се у пракси показало је да не омогућава очекивано промовисање и стимулисање културе волонтирања. Да би се постигао ефективни законски оквир за волонтирање, неопходно је да га, поред Закона о волонтирању, чине и други закони, као што су Закон о удружењима, Закон о високом образовању, Закон о основама образовања и васпитања, али и неки секторски закони (култура, социјална политика, млади и др.). Волонтеризам јесте и увек треба да буде основа цивилног друштва, и као такав треба да буде подстицан у друштву, а посебно код младих. Волонтирање треба промовисати као нешто што заједничким залагањем доноси добробит целокупном друштву, као нешто што ће омогућити да се ствари покрену и окрену. До неповољних услова за волонтирање довело је слабије интересовање младих за овај вид ангажовања, односно њихов недостатак слободног времена услед повећања обавеза. Међутим, са друге стране, млади су технолошки веома образовани, што у многеме може помоћи волонтерским сервисима у квалитетнијем пружању услуга, вођењу различитих кампања преко интернета, ширењу идеја и мобилизацији друштва, тако да и то може бити један од битних начина укључивања младих у волонтирање. За унапређење волонтеризма је битно и умрежавање волонтерских организација, јачање њихових капацитета, али и утицање на промену генералног става јавности о волонтеризму само као сервису за пружање услуга.

Као што је раније наглашено, због непостојања јединствене базе удружења, нисмо могли да идентификујемо тачан број удружења младих и за младе са територије 7 округа из пограничног региона.

Истраживање је обухватило 14 организација, односно удружења, од којих су 8 удружења младих, а 6 удружења за младе. Сва удружења обуваћена истраживањем финасирају се пројектно, док 4 организација део активности финасира и из донација и чланарина. Ниједна од организација нема одрживо финасирање. Као најчешћи донатори помињу се МОС и друга министарства, Делегација Европске уније кроз различите програме финансирања, стране амбасаде, али и локална самоуправе у неколико случаја. Годишњи буџет организација се значајно разликовао, 4 организације имале су у претходној

години буџет мањи од 15.000 еура, 4 су имале буџет преко 50.000 еура, од којих једна око 100.000, а једна преко 500.000 еура, док је преосталих 6 организација имало годишњи буџет у рангу између 15.000 и 50.000 еура. Наравно, јасно је да на годишњи буџет највише утиче то колико су организације биле успешне приликом израде пројеката и конкурисања за средства код донатора. У зависности од броја подржаних пројеката, варира и годишњи буџет. Просечан годишњи буџет свих организација укључених у истраживање је 36.400 еура. Организације са већим буџетом имају углавном финасирање страних донатора, бољу организациону структуру и већи број запослених.

У последње три године, сва удружења су у просеку спровела 22 пројекта усмерена на младе, односно мало више од 7 пројеката годишње у просеку. Међутим као и по питању буџета, тако и по питању броја спроведених пројеката било је разлика међу организацијама. Од укупног броја обухваћених организација, 8 је у последње три године спровело више од 10 пројеката, од тога две организације више од 15 и једна више од 20 пројеката, док је преосталих 6 организација спровело мање од десет, од тога три организације мање од 3 пројекта у последње три године.

Просечан број запослених (стално запослени и ангажовани на хонорарно пројектима) на основу прикупљених података је прошле године износио 11, од којих су 2.8 омладински радници.

Од 14 организација само су представници 3 организације истакли да у оквиру организације не развијају програме неформалног образовања, од којих су из две организације навели да се кроз пројектне активности спроводе и различите форме неформалног образовања. У оквиру преосталих 11 организација развијају се следећи програми неформалног образовања: еколошко образовање, медијација међу младима (вршњачка медијација), вршњачка едукација, превенција алкохолизма и наркоманије, партнерски односи, програм каријерног вођења, социо економски програми за оснаживање младих за улазак на тржиште рада и активно учешће у процесу доношења одлука, вршњачка едукација за људска права, јачање капацитета ученичких парламената, креативне радионице за студенте и средњошколце, очување културе и традиције националних мањина, помоћ у савладавању градива у школама, интеграција мањина у друштво, родна равноправност и превенција родно заснованог насиља, здрави стилови живота, квалитетно провођење слободног времена, радионице глуме, плеса, сликања,

рециклаже за децу, средњошколце и децу и младе са сметњама у развоју и слично.

На основу ових информација, јасно је да већина предствника организација одређене пројектне активности види као вид неформалног образовања. У том смислу, тешко је разлучити да ли постоји целовит, дугорочно организован програм или се са завршетком пројекта завршавају и саме активности везане за неформално образовање.

Млади су кроз фокус групне дискусије истакли да је неформално одбразовање јако корисно за њихов развој и већина учесника је имала неког пређашњег искуства са овим видом образовања. Сагласни су да треба више промовисати неформално образовање код младих. Они виде организације које се баве младима као ресурс по питању неформалног образовања, али сматрају да би и локалне власти требале да раде више на том пољу, превасходно локалне КЗМ уколико постоје.

Што се волонтерских програма тиче, овакве програме не развија 5 организација од 14 обухваћених, док 2 организације волонтере ангажују искључиво кроз пројектне активности. Преосталих 9 организација према добијеним информацијама има развијен програм за волонтере, међутим, као и код неформалног образовања стиче се утисак да се пројектне активности, односно, акције волонтирања рачунају као програм. Из тог разлога и овде је тешко разлучити да ли нека од организација има дуогорочни програм, са јасно дефинисаним планом и улогама.

Просечан број младих волонтера према подацима добијеним од стране представника организација је 60, с тим што већина организација има између 20 и 50 волонтера, али због великог броја волонтера, њих око 500, који сваке године учествују у организацији кампа и у акцијама организованог чишчења које спроводи удружење ДМИ из Бора, просечан број је знатно већи. Овде треба нагласити да је МОС је у циљу промоције активизма и волонтеризма и пружања подршке младима да допринесу болјем животу у месту у коме живе од 2010. године покренло програм „Млади су закон“ кроз који је за првих пет година подржано преко 900 омладинских волонтерских пројеката.

Млади су истакли да имају искуства са волонтирањем и да су у углавном волонтирали у склопу активности неке од локалних организација, или на неком

фестивалу, али је било и примера самосталних иницијатива младих усмерених на решавање неког проблема у заједници (чишћење корита реке, сређивање парка и слично).

Индикатор 2 - Стратегија образовања за рад са младима

За адекватан и ефикасан рад са младима, кроз омладинску политику усмерену ка омладинским невладиним организацијама, држава треба дати радити на образовању и промоцији образовања кадрова у омладинском сектору који ће радити са младима. образовање професионалаца који ће радити са младима је од суштинског значаја за развој омладинских невладиних организација и самих младих који су укључени у активности ових организација. Кроз образовање о раду са младима, професионалци, тј. омладински радници стичу компетенције и неопходно знање за адекватан рад са младима и јачање младих за активно учешће у друштву.

МОС је подржало оснивање Кровне организације младих Србије (КОМС), као највишег представничког тела младих у земљи. КОМС чини више од 90 удружења младих и за младе, који кроз различите обуке у оквиру КОМС-а јачају своје капацитете за рад са младима. МОС је подржао и оснивање Националне асоцијације практичара/ки омладинског рада (НАПОР), савез удружења основан са циљем осигурања квалитета програма омладинског рада и професионализације омладинског рада и препознавања компетенција стечених кроз неформално учење у омладинском раду. НАПОР кроз свој програм врши званичну акредитацију омладинских радника у Србији.

Индикатор 3 - Законодавство о омладини

Законодавство које се односи на младе треба бити усклађено са осталим сегментима стратегије и политике за омладину и треба да омогући младима и омладинским организацијама активно учешће у процесу доношења одлука, али и да дефинише адекватан законодавни оквир за ефикасан рад државне администрације са омладином.

Основни закон који спроводи државну политику за младе је Закон о младима из 2012. године. Закон о младима заснива се на дефинисању оквира и услова за подршку младима у организовању, друштвеном деловању, развоју и остваривању потенцијала на личну и друштвену добробит, дефинисању структуре омладинског

сектора, како на државном тако и невладином нивоу, са јасним дефинисањем надлежности, права, обавеза и одговорности у зависности од одговарајућег нивоа, афирмацији аутономије омладинских удружења, удружења за младе, савеза и кровних савеза.

На питање да ли постоје локални документи који се односе искључиво на младе и удружења младих и за младе, представници свих локалних самоуправа наводе Стратегију за младе, односно Локални акциони план за младе (ЛАП). У три од 10 места постоји важећи ЛАП, док у два места ЛАП истиче 2017. године. У осталих 5 је истекао и тренутно се налазе у процесу израде новог ЛАП.

МОС је у периоду до 2014. године у оквиру активности на реализацији НСМ подржало развој 157 локалних КЗМ и израду ЛАП у више од 100 локалних самоуправа. ЛАП дефинише локалне приоритете и мере за унапређење на локалном нивоу, узимајући у обзир локални контекст и реалне потребе младих. У процес израде ЛАП укључени су локални мултисекторске радне групе формиране сачињене од представника релевантних локалних институција, у проце израде укључени су и млади, путем различитих метода истраживања. КЗМ не постоји само у једном месту обухваћеном истраживањем.

Према добијеним информацијама, за питање младих је су у оквиру 6 локалних самоуправа задужена КЗМ, у једном месту је за питање младих задужен члан општинског већа задужен за омладину и спорт и координатор КЗМ који није у радном односу, у једном Кабинет председина општине и Одељење за провреду и друштвене делатности, док се у једном месту питањем младих баве КЗМ, члан већа за питања младих и Комисија за младе и пронаталитетну политику.

Индикатор 4 - Буџет

Како би активности које се односе на неформално образовање младих биле могуће и како би држава активно промовисала и подржавала омладинске организације цивилног друштва, неопходно је издвојити средства унутар државног буџета, којима ће се подржати функционисање омладинских организација и спровођење активности за младе и усмерене ка младима. У циљу промовисања развоја одрживог сектора омладинског невладиног сектора, држава треба да ради на обезбеђивању средстава, грантова, за омладинске организације, који ће им омогућити да обављају активности које су усмерене ка стварању бољих

услова за живот и развој младих и јачање њихових капацитета за активно укључивање у друштво.

Овај индикатор треба да покаже колико држава реално подржава омладински сектор и његову одрживост. Укупна планирана средства у оквиру НСМ за период од три године (2015-2017.) износе око 49.059.914 еура, од којих су око 31.423.288 еура буџетска средства, а 2.169.305.000, а око 17.636.626 еура су средства из осталих извора. Овом износу се додају и средства опредељена за релализацију мера активне политике запошљавања, као и и средства намењена за професионалну рехабилитацију и подстицање запошљавања особа са инвалидитетом, које није могуће приказати тачним износом, по старосним групама. Као што је раније у тексту наведено, МОС је од оснивања 2007. године до 2016. године подржао реализацију 1.164 пројекта са око 12.000.000 еура.

У 5 локалних самоуправа обухваћених истраживањем постоји посебна буџетска линија која се односи на младе. То је или линија за ЛАП која служи искључиво за програме за младе, или линија за финасирање омладинских организација. У 4 локалне самоуправе се средства за младе издвајају кроз линије за финасирање рада невладиних организација, спротских организација и слично. Док у једној локалној самоуправи истичу да немају средства за младе, већ општина истиче конкурс за програме и пројекте од јавног интереса на које се могу јавити удружења младих и за младе. Представници свих локалних самоуправа истичу да расписују конкурсе за спровођење пројеката за младе, што преко КЗМ, што преко самог града/општине. Пример добре праксе забележен је у Књажевцу где се средства за подршку иницијативама и пројектима младих издвајају кроз договор и у сарадњи са организацијама и групама младих. Ову информацију потврдили су и млади на фокус групној дискусији.

Већина представника локалних организација укључених у истраживање сматрају да локална самоуправа подржава омладинске организације, али су сагласни у томе да је подршка недовољна. Док представници три организације сматрају да локална самоуправа тренутно не подржава омладинске организације и иницијативе. Они наводе да локалне власти немају слуха, а чак и ако постоји неко финасирање, додела средстава је нетранспарентна. Већина, односно 9 организација има финасијску подршку локалне самоуправе за спровођење пројеката и неких активности, док једна организација добија бесплатан простор од општине. Из 4 организације истичу да немају никакво финансирање, док из две

од тих 4 кажу да су раније имали позитивна искуства и били финасирани, али се то променило са променом локалних власти.

Из добијенх налаза јасно је да се ситуација по питању финасирања од стране локалне самоуправе разликује од места до места и да је слух локалних власти за питања младих различит. Отварање посебне наменске буџетске линије за младе, са унапред сагледаним трошковима и транспарентна расподела средстава би свакако знатно унапредили овај индикатор у сваком округу.

Индикатор 5 - Стратегија информисања

Активно информисање младих о могућностима које им се нуде у заједници, о активностима ресорног министарства и другим релевантним темама треба бити омоућено кроз успостављање активног механизма за информисање младих.

Благовремено и свеобухватно информисање младих један је од девет циљева НСМ. МОС је зарад остваривања тзог циља израдило портал за младе „МЛАДИ СУ ЗАКОН,, (<http://www.mos.gov.rs/mladisuzakon/>). На овом порталу млади се могу упознати са актуелностима, позивима за учешће на конференцијама, тренинзима, семинарима, радионицама, јавним расправама и конкурсима за реализацију пројеката из области омладинске политике. Сви заинтересовани се могу информисати и о могућностима које им пружа међународна сарадња у области омладинске политике, свим актуелним конкурсима министарства и Фонда за младе таленте, резултатима предузетих мера којима се остварују циљеви НСМ, као и о активностима КЗМ и омладинских пројеката које спроводе удружења младих, удружења за младе и њихови савези. На порталу је постављена база контаката локалних КЗМ широм Србије, као и преглед реализованих омладинских пројеката неформалних група и удружења младих у оквиру програма „МЛАДИ СУ ЗАКОН“. Улога портала је да, поред основног пружања информација корисницима, умрежи све појединце, организације и институције који су активни на омладинској сцени, у циљу свеобухватнијег информисања младих и пружања могућности да се млади што активније укључе у све области друштвеног живота.

Представници локалних самоуправа укључених у истраживање истичу да њихов град/општина пружа информације од значаја младима, као и свим осталим грађанима. Млади се могу информисати преко локалне КЗМ, преко веб-сајта или званичне Фејсубк странице града/општине, путем медија или у директном контакту са запосленима у локалној самоуправи.

Млади сматрају да локалне самоуправе не раде довољно по питању информисања младих и да тешко долазе до информација које их се тичу. Препознају локалне организације за младе као место где могу да се информишу, али не и локалну КЗМ. Млади који имају предходног искуства у некој организацији сматрају да се до информација може доћи кроз директан контакт са представницима локалне самоуправе, али углавном на сопствену иницијативу.

Индикатор 6 - Развој стратегије на свим нивоима управљања

Адекватна политика за младе треба да дефинише кораке који се предузимају како на националном, тако и на осталим нивоима. Политика која је умерена на младе мора узети у обзир локални контекст и потребе младих на локалном нивоу, а мора бити дефинисана и спровођена уз активно учешће локалних власти.

Успостављањем МОС млади у Србији добили институционалну подршку за активно учешће у друштву, а доношењем Закона о младима створен је и одржив институционални оквир за спровођење омладинске политике, будући да је циљ закона стварање услова за подршку младима у организовању, друштвеном деловању, развоју и остваривању потенцијала на личну и друштвену добробит. Локалне КЗМ представљају локални сервис младих и кроз рад КЗМ врши се планирање спровођење и праћење развоја омладинске политике на локалном нивоу. Улога КЗМ је и да иницира и прати спровођење ЛАП којим се утврђују стање и потребе младих и дефинишу мере за решавање потреба младих. Ка што је наведено, тренутно је у функцији 139 КЗМ. Поред КЗМ, на локалном нивоу су оснивани и Савети за младе, који у свој рар укључују представнике релевантних локалних институција и организација. Такође, у неким локалним самоуправама именован је и већник за омладину или особа задужена за омладину у оквиру локалног сектора за друштвене делатности.

Већина наших испитаника, представника локалне самоуправе сматра да је њихова сарадња са МОС добра и задовољавајућа. Само два представника локалне самоуправе сматра да је сарадња коректна, али да има доста простора за напредак.

Индикатор 7 - Истраживање о омладини

Како би омладинска политика била адекватна и ефикасна, мора се заснивати на реалним чињеницама добијеним из истраживања која су усмерена ка младима. Кроз редовна истраживања, држава треба да утврди шта ће бити у фокусу омладинске политике и шта је све потребно предузети зарад унапређења генералног положаја младих у заједници. Подаци добијени из истраживања усмерених ка младим људима, треба да дају полазну основу за стицање знања о младима, њиховим потребама и ставовима, као и информације о омладинским организацијама и њиховој улози у процесу јачања капацитета младих за активну партиципацију у на свим нивоима.

МОС сваке године спроводи анализу, тачније истраживање положаја и потреба младих. Истраживање се врши на репрезентативном узорку, који варира, али се креће око 1500 испитаника. Кроз истраживање врши се евалуација тренутног стања у областима од стратешког интереса за младе дефинисаних у НСМ, као кључном механизму остваривања, координације и унапређења омладинске политике којим се ствара подстицајна и подржавајућа средина за младе и где се њихове иницијативе подстичу и уважавају.

Поред истраживања МОС, постоје и друга истраживања потреба и ставова младих која спроводе различите НВО и истраживачке агенције, али се оваква истраживања углавном не спроводе редовно, већ само по потреби.

Представници локалне самоуправе из 10 градова/општина у пограничном региону са Бугарском слажу се да је потребно спроводити истраживања младих, како на националном, тако и на локалном нивоу, како би се стекао увид у њихове потребе и ставове, зарад унапређења њиховог положаја у заједници.

Међутим, на питање које изворе података користе у сврху израде годишњег плана за младе и да ли уопште израђују такав документ, представници локалних самоуправа из 2 града/општина обухваћених истраживањем кажу да њихова локална самоуправа нема годишњи план за младе, јер се стратешки документи доносе на дужи период. Од преосталих испитаника добили смо информацију да се само у једном граду/општини спроводи истраживање потреба младих, док остале локалне самоуправе користе доступне податке из Локалних акционих планова за младе и осталих релевантних стратешких документа (НСМ, Стратегија одрживог развоја и слично), извештаја релевантних институција које се баве младима, кроз публикације/истраживања цивилног сектора, али и кроз разговор са представницима цивилног сектора и са младима.

Налази добијени на фокус групним дискусијама са младима, указују на то да млади препознају значај истраживања усмерених на младе и сматрају да је ради унапређења њиховог положаја и услова живота неопходно спроводити редовна истраживања. По њиховом мишљењу, истраживања би могла да се спроводе у школи уз употребу упитника, на улици, кроз разговор са њима на трибинама или у организацијама и КЗМ.

Млади препознају цивилни сектор као значајан у овом процесу и сматрају да организације цивилног сектора имају највише слуха када су у питању млади. Кроз рад ових организација они могу да искажу своје мишљење и ставове и да укажу на потребе у заједници. Такође, већина младих сматра да њихове потребе локална власт чује кроз сарадњу са цивилним сектором, а само мали проценат младих препознаје КЗМ као место где могу да се обрате и искажу мишљење у вези са својим потребама у заједници.

Већина младих каже да никада нису учествовали у неком истраживању које је усмерено на њихове потребе, док је мали део био укључен у истраживање поводом израде Локалног акционог плана за младе.

Индикатор 8 - Учешће младих

Активно учешће младих представља једну од приоритетних области у омладинској политици усмерених на стварање услова за повећано учешће младих у процесу доношења одлука на свим нивоима. Потребно је развити механизам за укључивање омладинских организација у доношење одлука и на тај начин им омогућити да имају јак утицај на програме и активности у омладинском сектору, јер саме организације играју важну улогу у укључивању младих, чинећи их активним грађанима у друштву. Подстицање активног учешћа младих људи у омладинским организацијама цивилног друштва треба да буде централни елемент ефикасне омладинске политике.

Стварање правног и политичког оквира који стимулише учешће и активизам младих могуће је једино уз креирање различитих, ефикасних механизма који ће омогућити њихово активно учешће у јавним политикама. Механизми којима ће се то урадити морају бити проактивни и одговарати потребама младих. Укључивање младих у развој политика за младе, реализацију различитих развојних пројеката, израду локалних стратешких докумената, рад радних група, доношење одлука,

само су неки од ефикасних механизма којима се може повећати њихово ангажовање у битне друштвене токове. Од посебног је значаја укључивање младих у развој политика за младе, јер се тиме осигурава квалитетан одговор на све њихове потребе, али мора се имати у виду да се активизам младих најбоље развија и јача кроз групе какве су организације цивилног друштва, удружења која спроводе омладинске активности, КЗМ и слично. Удружења која спроводе омладинске активности врше битну друштвену и политичку функцију, али и поред тога не постоји подстицајна средина за развој омладинског цивилног сектора. Капацитети људи, организација и самих институција нису довољно развијени, па треба радити на њимау циљу повећања активизма младих. Различити видови државних програма који омогућавају ову врсту подршке веома су значајни и вероватно и најбитнији начин за јачање капацитета младих. Различити видови каријерног саветовања, неформалног образовања, тренинг за тренере, стицање вештина и знања, само су неки од видова којима се ово може постићи, а самим тим и активно учешће младих и њихово оснаживање у решавању битних друштвених питања. Све ово је веома значајно, јер се омогућава да млади могу да преузму важну улогу, како у сопственом, тако и у развоју своје заједнице.

Кроз анализу информација добијених од стране представника локалне самоуправе, партиципација младих на свим нивоима означена је као важна и већина сматра да њихова локална самоуправа активно укључује младе на локаном нивоу у процес доношења одлука, које се тичу самих младих, али и шире заједнице.

У 9 од 10 места обухваћених истраживањем млади су укључени у процес доношења одлука по мишљењу представника локалних самоуправа. Механизми за укључивање младих се разликују у већини места укључених у истраживање. У већини градова/општина млади су укључени у израду релевантних стратешких докумената кроз анкетирање и јавне расправе које се организују у процесу израде и укључивање младих је само на том нивоу. Са друге стране има примера где се млади укључују у саветодавна тела и где су млади чланови свих тимова и радних група које раде за и са младима или се организују циљани спорадични састанци са младима и омладинским организацијама. Само у 2 локалне самоуправе Савет за младе је препознат као механизам којим се укључују млади. Интересантно је да су представници само једне локалне самоуправе препознале КЗМ као механизам за укључивање младих у процес доношења одлука.

За разлику од представника локалних самоуправа, представници омладинских организација и цивилног сектора сматрају да млади нису довољно укључени у

процес доношења одлука на локалном нивоу. Млади и представници организација за младе су делимично били укључени у процес израде релевантних стратешких докумената на локалном нивоу, а већина истиче локални акциони план као документ на чијој изради је било укључено највише младих. Представници цивилног сектора у 50% места нису позивани да буду део неког саветодавног тела за омладинску политику, док су уосталим местима били или део локалног Савета за младе, или су били укључени у израду НСМ или локалног акционог плана за младе. Део испитаника сматра да је политичко опредељење јако битно у процесу укључивања у процес доношења одлука и да „слух“ локалних власти за младе зависи од владајуће странке и сматрају да су са претходном влашћу имали бољи положај и више простора за партиципацију.

Представници цивилног сектора, омладинских организација и млади различито гледају на партиципацију младих и на однос локалних власти ка младима када је у питању партиципација. Део испитаника, њих око 30% сматра да локалне власти имају слуха за младе, али да је комуникација недовољна и да је сам механизам за укључивање недовољно развијен и да се треба додатно унапредити.

Већи део испитаника, око 70% сматра да локалне власти немају слуха за младе и да су млади недовољно укључени у процес доношења одлука. Чак и ако јесу, то је мали круг младих, окупљен око КЗМ или политички активисти у оквиру владајућих политичких партија. У складу са тим, испитаници сматрају да КЗМ није добар и поуздан механизам, јер КЗМ виде као продужену руку власт. Међутим део испитаника сматра да би уз одговарајући рад и одређена унапређења и измене у раду КЗМ то могло да се поправи.

На фокус групним дискусијама млади су, осим у једном месту, сматрали да је партиципација младих недовољна или непосојећа. Такође, млади КЗМ виде као део владајуће партије и не виде КЗМ као адекватан механизам за укључивање младих. Сматрају да млади генерално немају иницијативу, да су инертни и да је тешко анимирати их да се укључе када се организује нека иницијатива младих или за младе. Проблем виде у генералном стању у друштву које није подстицајно и сматрају да млади преузимају модел понашања старијих који нису заинтересовани за решавање проблема у заједници и то не виде као своју одговорност.

Индикатор 9 - Сарадња ресорних министарстава (мултисекторска сарадња)

За развој ефикасне и свеобухватне олмадинске политике важан је мултисекторски приступ, који узима у обзир различите потребе младих које се јављају у свим сегментима заједнице. У том смислу, неопходна је сарадња министарстава са различитим надлежностима, као што је: омладина, спорт, просвета, култура, здравство, рад, привреда, итд.

Сектор са оомладину у оквиру МОС ради на изградњи целовите, свеобухватне и међусекторске олмадинске политике. Формирањем Савета за младе 2014. године омогућен је мултисекторски приступ олмадинској политици. У састав Савета улазе представници органа државне управе надлежних за питања од значаја за оомладину, удружења и савеза, националних савета националних мањина, канцеларија за младе, као и угледни стручњаци, а трећину чланова чине представници младих. Након оснивања Савета на националном нивоу, многе локалне самоуправе формирале су локалне савете за младе, који углавном нису заживели у пракси.

Индикатор 10 - Иновативност

Иновативност у олмадинским политикама треба да промовише и омогући креативан приступ проблемима и изазовима са којима се млади суочавају и да подстиче младе на креативност и изналажење нових решења.

Оцена овог индикатора отежана је услед недостатка конкретних података. У НСМ предвиђене су мере за решавање проблема незапослености младих у смислу подршке социјалном и иновативном предузетништву и слично.

На локалном нивоу, наши испитаници, представници 6 локалних самоуправа истичу да спроводе иновативне програме везане за младе. У Пироту је развијен једини бизнис инкубатор за младе у Србији, а постоји и развијен заједнички ради простор за младе. Локална самоуправа у Књажевцу спроводи програм радне праксе за младе. У Прокупљу постоји турсинг програм и програм вршњачке асистенције, док је у општини Медијана у Нишу основан локални волонтерски сервис кроз који млади волонтерски воде туристе у обиласке града и околине, али и Буди мушко клуб, кроз који раде на превенцији родно заснованог насиља.

Представници свих организација су истакли да у оквиру рада спроводе иновативне активности. Као и код неких претходних индикатора, многе од ових активности су пројектне и престају по завршетку програма.

Представници организација истичу да су неки програми дуготрајни, а као занимљиви примери издвајају неке од следећих активности. Бизнис инфо центар у Буујановцу, који пружа обуке малдима који желе да покрену свој бизнис, а помаже и младим људима који су почели неки бизнис у проналажењу доступних фондова. У Књажевцу се спроводи оснаживање младих за радно ангажовање у свери савремених технологија и фриленсинга, у Нишу је основан Дели простор за креативно деловање младих људи, у Пироту се ради на образовању мањиске ромске популације у области волонтеризма и заштите од електронског насиља. У Бору се организује караван науке који обухвата организовање ноћи истраживача, фестивала природних и техничких наука у општине у источној Србији, затим програм Еколошки дани Бора, развијање услуга дневног боравка за децу.

Индикатор 11 - Саветодавни омладински органи

Да би се омогућила и учврстила веза и сарадња између државе и младих у процесу израде омладинских политика и стратегије усмерене ка младима потребно је успоставити тело, саветодавни орган, чији ставови и препоруке ће бити уважаване и који ће моћи да утиче на одлуке државних органа који се тичу младих. Овакве структуре и саветодавна тела, треба поред националног развијати и на осталим нивоима управљања.

У складу са Законом о младима, у јануару 2014. године образован је Савет за младе као саветодавно тело Владе Републике Србије са циљем да подстиче и усклађује активности у вези са развојем и спровођењем омладинске политике и предлаже мере за њено унапређење. У састав Савета за младе у складу са законом, улазе представници органа државне управе надлежних за питања од значаја за омладину, надлежног покрајинског органа, одговарајућих удружења и савеза, националних савета националних мањина, канцеларија за младе, као и угледни стручњаци. Савет за младе има 24 члана, а једна трећина су представници младих. Такође, Савет за младе је национални механизам за структурни дијалог између младих, са једне стране, и представника националних, покрајинских и локалних институција, са друге стране.

У пограничном региону, ситуација је различита у свим регионима. Савет за младе постоји у 4 градова/општина укључених у истраживање, али је према добијеним информацијама функционалан у три. У једном месту је Савету истекао мандат и потребно је поново га активирати, док је у једном месту тренутно у фази

формирање Савета младих као резултат иницијативе удружења грађана и неформалне гупе младих. У осталим местима не постоји ни Савет за младе ни неко слично тело.

Млади у највећем броју поред КЗМ не знају за постојање неког другог локалног тела за младе коме би могли да се обрате. Млади са претходним искуством у раду неких организације препознају и градске већнике, представнике сектора за друштвене делатности или конкретну особу у оквиру локалне самоуправе којој се мог у обратити.

ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ

На основу добијених информација издвајају се неки закључци и препоруке, који ће бити коршћени у наставку пројекта у циљу унапређења омалдинске политике и активизма младих, а у складу са тим и генералног положаја младих у пограничном региону.

Проблем недовољног активизма и партиципације младих у процесу доношења одлука изражен је на нивоу целог региона. У циљу подстицања активизма и повећања партиципације малдих, локалне самоуправе морају ојачати сарадњу са цивилним сектором кроз системски приступ, консултације и континуирану финансијску подршку. Такође у сардањи са цивилним сектором потребно је ситематски радити на промоцији волонтеризма и друштвено корисног ангажовања младих. Важну улогу треба да преузме и локални цивилни сектор кроз развијање дугорчних програма неформалног образовања и волонтерских програма за младе и на тај начин ојача капацитете и компетенције младих за активно учешће у животу заједнице.

Иако се средства намењена младима, удружењма младих и за младе, њихове пројекте и иницијативе издвајају из државног и општинских/градских буџета, приметно је да та средства нису довољна и да су издвајања на нивоу симболичних у поређењу са издвајањима за друге намене. Јасно је и да већина локалних самоуправа нема буџетску линију која се директно односи на младе, већ се средства за младе издвајају у оквиру буџетске линије која је намењена свим удружењима грађана и спортским удружењима на локалном нивоу. У складу са наведеним, потребно је увођење јединствене буџетске линије намењене искључиво младима, која ће показати одлучност и спремност локалних власти да

се систематски баве младима и омладинском политиком. Јединствена буџетска линија омогућила би издвајање средстава на основу мапираних, реалних потреба младих, транспарентније праћење и трошење средстава намењених младима, удружењима младих и за младе.

Изражен је проблем политизације и недовољне стручности КЗМ као сервиса младих, као и не препознавање КЗМ од стране младих као места где се могу обтати за решавање проблема и добијање информација и подршке. Из тог разлога, потребно је деполитизовати рад и ојачати капацитете представника КЗМ за рад са младима. Са успостављањем функционалне КЗМ решио би се и проблем недовољне информисаности младих на локалном нивоу, али и проблем непознавања особе задужене за питања и проблеме младих на локалном нивоу.

Сарадња релевантних локалних институција, удружења младих и за младе није довољно развијена на решавању проблема младих и унапређењу њиховог положаја. Савети за младе основани су и постоје у неким градовима/општинама, али у пракси не функционишу. Из тог разлога неопходно је оживљавање овог тела, конкретизација рада његовог рада, дефинисање циљева и активности, како би се постигло систематско решавање проблема младих и свеобухвата омладинска политика на локалном нивоу.

Већина градова/општина из пограничног региона има стратегију за младе, али је ЛАП истекао и још увек није донешен нови. Из тог разлога потребно ревидирати и развијати нови ЛАП пре званичног истека старог, како би се омогућио континуитет спровођења локалне омладинске политике. Такође, важно је укључити што већи број младих људи у консултативном процесу израде, како би потребе младих и активности за решавање проблема младих уврштене у ЛАП осликавале реално стање на локалном нивоу. На тај начин би се омогућило спровођење ефикасне омладинске политике у складу са реалним потребама, што раније није био случај у неким срединама.

Јединствено одговорно лице за садржај ове публикације је Слободан омладински центар Видин и ни на који начин не може бити тумачен као став Европске уније или Управљачког тела програма.

